

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ *BANU Journal of Health Science and Research*

DOI: 10.46413/boneyusbad.1568851

Özgün Araştırma / Original Research

Prematüre Bebeğe Sahip Annelerde Psikolojik Sağlamlık ve Kırılgan Bebek Algısının Maternal Bağlanmaya Etkisinin İncelenmesi

Investigation of the Effect of Psychological Resilience and Perception of Vulnerable Baby on Maternal Attachment in Mothers of Premature Infants

Sinem YALNIZOĞLU ÇAKA¹ Sümeyra TOPAL²

¹ Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Kocaeli

² Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Ankara

**Sorumlu yazar /
Corresponding author**

Sinem YALNIZOĞLU ÇAKA
sinem.caka@kocaeli.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt:
16.10.2024

**Kabul tarihi / Date of
acceptance:** 11.07.2025

Atıf / Citation: Yalınzoğlu Çaka, S., Topal, S. (2025). Prematüre bebeğe sahip annelerde psikolojik sağlamlık ve kırılgan bebek algısının maternal bağlanmaya etkisinin incelenmesi. *BANU Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 707-717. doi: 10.46413/boneyusbad.1568851

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı, prematüre bebek sahibi annelerde psikolojik sağlamlığın ve kırılgan bebek algısının maternal bağlanma üzerine etkisini incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel bir tasarıma sahip olan bu çalışma, Kahramanmaraş ilinde Haziran 2022 ile Şubat 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma, hastaneden taburcu edilen ve en az bir aydır bebekleriyle birlikte olan annelerle (n=137) yürütülmüştür. Veriler, Soru Formu, Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (CDPSÖ), Kırılgan Bebek Algısı Ölçeği (KBAÖ) ve Maternal Bağlanma Ölçeği (MBÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Annelerin KBAÖ puanı ile CDPSÖ ve MBÖ puanları arasında negatif yönde bir ilişki, CDPSÖ ve MBÖ puanları arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). İlk olarak kırılgan bebek algısının psikolojik sağlamlık değişkenini anlamlı düzeyde ve negatif yönde etkilediği belirlenmiştir ($\beta=-0.684$, $p<0.001$). Bir sonraki aşamada, aracı değişken olan kırılgan bebek algısının ve psikolojik sağlamlık değişkeninin sonuç değişkeni olan maternal bağlanma üzerindeki etkisi incelenmiş ve kırılgan bebek algısının maternal bağlanma üzerinde direkt bir etkisinin bulunmadığı ($\beta=-0.013$, $p>0.01$), psikolojik sağlamlık değişkeninin ise maternal bağlanma üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir ($\beta=0.203$, $p<0.01$).

Sonuç: Annenin bebeğini kırılgan olarak algılamasının psikolojik sağlamlığı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu ve bu durumun maternal bağlanmayı da olumsuz şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Prematüre, Maternal Bağlanma, Kırılgan Bebek, Psikolojik Sağlamlık

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to investigate the effect of psychological resilience and the perception of infant vulnerability on maternal attachment in mothers with premature infants discharged from the hospital.

Material and Method: This descriptive and cross-sectional study was conducted in Kahramanmaraş, between June 2022 and February 2023. Mothers (n=137) who were at home with their infants for at least a month after they received their discharge from the hospital were included in the research. Data were collected using the Questionnaire Form, the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC), the Vulnerable Baby Scale (VBS), and the Maternal Attachment Scale (MAS).

Results: It was determined that there was a negative relationship was identified between VBS scores and both CD-RISC and MAS scores, while a positive relationship was observed between CD-RISC and MAS scores ($p<0.05$). Firstly, it was determined that the perception of vulnerable infant significantly and negatively affected the psychological resilience variable ($\beta=-0.684$, $p<0.001$). In the next stage, the effect of the mediating variables of vulnerable infant perception and psychological resilience on the outcome variable of maternal attachment was analysed and it was found that vulnerable infant perception had no direct effect on maternal attachment ($\beta=-0.013$, $p>0.01$), whereas psychological resilience had a significant and positive effect on maternal attachment ($\beta=0.203$, $p<0.01$).

Conclusion: It was determined that the mother's perception of her infants as vulnerable negatively impacts her psychological resilience, which in turn adversely affects maternal bonding.

Keywords: Premature, Maternal Attachment, Vulnerable Baby, Resilience

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Bir annenin refahı, gebelikten itibaren çocuğun gelişiminin sağlıklı bir şekilde düzenlenmesinin temel koşulu olarak kabul edilmektedir (Mudiyanselage ve ark., 2024). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi'nde (YYBÜ) tedavi gören prematüre bir bebek sahibi olma bağlamında anneliğe geçişi ele alan araştırmalar, genellikle annelerin bebeklerinin hastanede kalışı nedeniyle yaşadığı strese odaklanmakta ve bu durumun anne ve bebek üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamaktadır (Wang ve ark., 2021). Annelerin, bebeklerinin yoğun bakım ünitesinde kalmasını ve ayrılmayı, stres düzeyini arttıran bir olay olarak tanımladıkları, bu durumun kendilerini çaresiz ve mutsuz hissetmelerine neden olduğu görülmüştür (Wang ve ark., 2021; Hamon, Bourdin ve Le Driant, 2023). Anneler prematüre olarak doğan bebeklerini aradan zaman geçse de devam eden kaygıları ve yetersizlik hisleri, sosyal destek eksikliği ve bebeğin özel bakım ihtiyaçlarındaki bilinmezlikler nedeni ile “kırılgan” olarak tanımlayabilmektedirler (Silva ve ark., 2020). Bu algının, bebeğin büyüme ve gelişim sürecini olumsuz etkileyebileceği, anne ve bebek arasındaki bağın zayıflamasına yol açabileceği ve annelik rolünde duygusal kırılganlık ile yetersizlik hislerinin ortaya çıkmasına neden olabileceği belirtilmektedir (Greene ve ark., 2017; Silva ve ark., 2020; Li ve ark., 2023).

Psikolojik olarak hazır olunmayan bir zamanda doğum ve annelik deneyiminin gerçekleşmesi duygusal kırılganlık olarak kendini gösterebilir. Bu durum beklenen ile gerçekleşen arasındaki tutarsızlıktan kaynaklanan bir sonuçtur (Webb ve ark., 2021). Duygusal kırılganlık, bebeklerinden ayrılma ve bebeklerinin sağlığının tehlikeye girmesiyle ilgili stres ve endişe ile birleştğinde, sağlıklı ve zamanında doğmuş bebeklerin annelerine kıyasla prematüre bebek annelerinin daha yüksek oranlarda psikolojik sıkıntı yaşamalarına neden olabilir (Greene ve ark., 2017; Silva ve ark., 2020). Bu bağlamda annelerde gözlemlenen depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres semptomları olarak tanımlanan psikolojik sıkıntıların, davranışsal/duygusal zorluklar ve nörogelişimsel gecikme dahil olmak üzere bebeğin gelişiminde pek çok olumsuz sonuçlar doğurabileceği yapılan çalışmalarda ispatlanmıştır (Greene ve ark., 2017; Webb ve ark., 2021; Urfer ve ark., 2021).

Bağlanma, çocuğun bakım veren kişiye karşı

duyduğu yakınlık ihtiyacıyla ortaya çıkan, sürekli ve tutarlı bir şekilde gelişen karşılıklı duygusal bir ilişki olarak tanımlanır (Mazúchová ve ark., 2021). Bu ikili ilişkinin kalitesi daha sonraki dönemde bebeğin gerek sosyal ve duygusal gerekse bilişsel, fiziksel ve davranışsal gelişimini olumlu yönde etkilediği ile ilişkili pek çok çalışma vardır (Rocha ve ark., 2020; Webb ve ark., 2021; Urfer ve ark., 2021; de Waal ve ark., 2023). Herhangi bir nedenle (anne-bebek ayrılığı, kırılganlık algısı vb.) bu sürecin engellenmesi/duraksaması, anne-bebek bağlanma sürecini zorlaştırabilmektedir (Shaw ve ark., 2023). Erken doğum sonrası anne-bebek ilişkisinin kalitesi, yaşamın ilk yılında bilişsel, dil ve sosyal gelişim üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabilir (Rocha ve ark., 2020; Shaw ve ark., 2023). Bağlanmayı etkileyebilecek çok fazla faktör olmakla birlikte prematüre bebek annelerinde psikolojik sağlamlığın ve annenin bebeğini kırılgan olarak algılamasının bağlanmayı nasıl etkilediği ile ilişkili literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Erken doğum oranlarının dünya genelinde artması ve bu bebeklerin hayatta kalma oranlarının yükselmesi ile birlikte, erken doğumun hem bebekler hem de ebeveynler üzerindeki etkisine ilişkin ilgi artmaktadır (Hoffenkamp ve ark., 2012). Erken doğumun ebeveynler için travmatik bir olay olabileceği ve ebeveynlerin algıları ve bakım becerileri üzerinde önemli etkileri olabileceği göz önüne alındığında, bu popülasyondaki bağlanma sürecini incelemek büyük önem taşımaktadır. Bu bilgiler ışığında araştırmada, hastaneden taburcu olan prematüre bebeğe sahip annelerde psikolojik sağlamlık, kırılgan bebek algısı ile doğum sonrası bağlanma arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü (Tasarımı)

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Haziran 2022 -Şubat 2023 tarihleri arasında, Kahramanmaraş ilinde bir üniversiteye bağlı eğitim ve araştırma hastanesine gelen anneler ile gerçekleştirildi.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, veri toplama süresi boyunca hastaneden taburcu edilen prematüre

bebeğe sahip tüm anneler oluştururken, örneklemi ise 19 yaş ve üzeri, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden, herhangi bir tanı almış psikiyatrik rahatsızlığı bulunmayan, bebeğin doğumda gestasyon haftası <37 olan ve prematüre olması dışında özel bakım gerektirecek herhangi bir konjenital sağlık problemi bulunmayan, bebeği hastaneden taburcu edilmiş, taburculuk sonrasında en az bir aydır evde bebeği ile bir arada olan ve bebeği düzeltilmiş yaşına göre ez 1-4 ay aralığında olan anneler (n=137) oluşturmuştur.

Örneklem sayısının belirlenmesi için G*Power (3.1.9.2) programı kullanılarak güç analizi gerçekleştirilmiştir. “Erken ve Zamanında Doğumda Anne Bebek Bağlanmasının Koruyucu Faktörler ve Risk Faktörleri Açısından Değerlendirilmesi” (Akik ve Batıgün, 2020) çalışmasında, iki ölçek arasındaki ilişkinin analizi temel alınarak %95 güven düzeyinde, %80 çalışma gücü ve 0.24 etki büyüklüğüne göre örneklem büyüklüğü 133 anne olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, olası vaka kayıplarını önlemek amacıyla örneklem büyüklüğünün %10-20 oranında artırılmasının çalışmanın güvenilirliği açısından uygun olduğu belirtilmiştir (Akbulut, 2021).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen Tanıtıcı Bilgi Formu, Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Kırılgan Bebek Algısı Ölçeği ve Maternal Bağlanma Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Katılımcılar ile formlar yüz yüze doldurulmuştur. Veri toplama süreci yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Anne ve bebeğin sosyodemografik özelliklerine ilişkin bilgileri içeren bu bölüm, literatür incelemesi ile hazırlanmıştır ve toplamda 21 sorudan oluşmaktadır (Hoffenkamp ve ark., 2012; Yavaş Çelik ve Çiğdem, 2020; Rocha ve ark., 2020; de Waal ve ark., 2023; Hamon ve ark., 2023). Sorular arasında yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, bebeğin yoğun bakım süresi ve bebekle ilk karşılaşma zamanı gibi konular yer almaktadır.

Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (CDPSÖ): Connor ve Davidson (2003) tarafından psikolojik sağlamlığı değerlendirmek için geliştirilen bu ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması ve geçerlilik-güvenirlilik çalışması Kararımak (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Beşli Likert tipinde olan ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten

alınabilecek minimum puan 0, maksimum puan ise 100’dür. Değerlendirme, üç alt boyut üzerinden yapılmaktadır: Azim ve kişisel yetkinlik (1, 5, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25. maddeler), negatif olgulara tolerans (4, 6, 7, 8, 13, 14. maddeler) ve manevi eğilim (2, 3, 9, 20. maddeler). Ölçekten yüksek puan alınması, daha güçlü psikolojik sağlamlık seviyesini; düşük puan alınması ise daha zayıf psikolojik sağlamlığı ifade etmektedir. Türkçe versiyonunda Cronbach Alpha katsayısı 0.92 olarak hesaplanmışken (Kararımak, 2010), bu çalışmada 0.94 bulunmuştur.

Kırılgan Bebek Algısı Ölçeği (KBAÖ): Kerruish ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması ve geçerlilik-güvenirlilik çalışması Yavaş Çelik ve Çiğdem (2020) tarafından yapılmıştır. On maddeden oluşan ölçek, beşli Likert tipi formatındadır ve maksimum toplam puan 50’dir. Ölçekten 27 ve üzeri puan alınması, annenin kırılgan bebek algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek, 0-4 aylık bebek sahibi annelere uygulanmaktadır. Türkçe versiyonunda Cronbach Alpha değeri 0.84 olarak belirtilirken (Yavaş Çelik ve Çiğdem, 2020), bu çalışmada 0.89 olarak tespit edilmiştir.

Maternal Bağlanma Ölçeği (MBÖ): Muller (1994) tarafından geliştirilen ölçek, Kavlak ve Şirin (2009) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Doğum sonrası 1-4 aylık bebeği olan annelerin bağlanma düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek 26 maddeden oluşmaktadır. İfadeler “Her Zaman = 4 puan, Sık Sık = 3 puan, Bazen = 2 puan ve Hiçbir Zaman = 1 puan” şeklinde puanlanmaktadır. Yüksek puanlar, güçlü maternal bağlanmayı göstermektedir. Türkçe uyarlamada Cronbach Alpha değeri 0.82 olarak bulunmuş (Kavlak ve Şirin, 2009), bu çalışmada ise 0.95 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma yapılmadan önce bir üniversitenin etik kurulundan (Tarih:22.03.2022 ve Kabul No:03) etik kurul onayı ve ilgili eğitim ve araştırma hastanesinin yöneticilerinden gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılara çalışmanın amacı ve cevapların gizliliğine dair bilgilendirme yapıldıktan sonra onam verenler ile çalışma yürütülmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmanın verileri, IBM SPSS Statistics 23 programına aktarılmış ve analizler bu yazılım kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin

değerlendirilmesinde kategorik değişkenler için frekans dağılımı (sayı ve yüzde), sayısal değişkenler için ise tanımlayıcı istatistikler (ortalama ve standart sapma) kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkilerin analizi için Pearson korelasyon analizi ve modelin değerlendirilmesi için ise çok değişkenli regresyon analizinden yararlanılmıştır. Annelerin psikolojik sağlamlıklarının maternal bağlanma üzerindeki etkisinde, kırılğan bebek algısının aracılık rolünü incelemek için bootstrap yöntemine dayalı regresyon analizi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki farklılıkların incelenmesinde grup sayısı iki olduğunda bağımsız örneklem t testi,

grup sayısı ikiden fazla olduğunda ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 137 anneye ve bebeğe ait tanıttıcı özelliklerle ilgili veriler Tablo 1'de sunulmuştur. Tablo 1 incelendiğinde annelerin %50.4'ünün 26-35 yaş aralığında, %67.2'sinin ilkökul/ortaokul mezunu olduğu, %83.2'sinin çekirdek aile yapısında olduğu, bebeklerin %64.2'sinin doğum haftasının 24-29 hafta olduğu, %13.2'sinin sadece anne sütü aldığı saptanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri ve Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N: 137)

Değişkenler	n	%	KBAÖ Ort±SS	CDPSÖ Ort±SS	MBÖ Ort±SS
Anne Yaşı					
18-25(1)	41	29.0	30.27±5.74	43.60±14.22	47.44±10.45
26-35(2)	69	50.4	29.22±4.98	46.77±13.74	42.78±10.25
36-45(3)	27	19.7	27.88±3.46	53.85±5.33	49.25±9.93
F/p			1.872/0.158	5.368/0.006**a,c	4.973/0.008**a
Eğitim Düzeyi					
İlkokul/ Ortaokul	92	67.2	29.01±5.17	46.89±13.30	44.98±9.86
Lise	27	19.7	29.14±4.69	48.37±12.94	45.85±11.97
Üniversite	18	13.1	30.78±4.53	47.16±13.03	47.28±12.04
F/p			0.948/0.390	0.131/0.877	0.379/0.686
Algılanan Ekonomik Düzey					
Gelirim giderimden az (1)	69	50.0	29.88±5.43	44.65±15.21	43.14±10.59
Gelirim giderime denk (2)	48	35.0	27.72±4.01	52.08±5.97	48.20±9.54
Gelirim giderimden fazla (3)	20	14.0	30.85±4.86	44.40±14.93	46.80±11.32
F/p			3.957/0.021**a	5.413/0.005**b	3.586/0.030**b
Aile tipi					
Çekirdek Aile	114	83.2	29.19±4.95	47.72±13.39	45.78±10.32
Geniş Aile	23	16.8	29.65±5.31	44.69±11.58	43.82±11.70
t/p			-0.400/0.690	1.011/0.314	0.810/0.419
Gebeliğin planlı olma durumu					
Evet	48	35.0	29.08±4.82	48.31±12.80	42.08±10.88
Hayır	89	65.0	29.37±5.12	46.62±13.31	47.26±9.95
t/p			-0.320/0.750	0.715/0.476	-2.815/0.006**b
Doğum şekli					
Normal doğum	31	22.6	26.96±3.93	51.87±9.59	43.77±9.37
Sezaryen doğum	106	77.4	29.94±5.09	45.85±13.72	45.94±10.85
t/p			-2.997/0.003**	2.279/0.024*	-1.007/0.316
Bebeğin doğum haftası					
24-29 (1)	88	64.2	38.08±3.08	28.16±5.89	32.50±9.02
30-32 (2)	37	27.0	32.97±3.23	40.72±12.51	44.86±11.16
33-37 (3)	12	8.8	26.51±3.05	53.90±4.49	47.46±9.19
F/p			109.047/0.000**a,b,c	134.592/0.000**a,b,c	12.530/0.000**a,c
Bebeğin beslenme şekli					
Sadece anne sütü (1)	18	13.2	34.47±5.65	34.60±16.80	38.56±11.61
Formül mama (2)	45	32.8	27.55±3.69	48.44±11.15	47.01±9.95
Anne sütü+ formül mama (3)	74	54.0	28.77±4.46	50.87±10.14	46.69±9.74
F/p			20.294/0.000**b,c	16.223/0.000**b,c	6.376/0.002**b,c
Bebeği kucağına aldığı gün					
İlk gün (1)	50	36.5	33.36±5.13	35.26±14.80	42.68±12.28
2.-3. gün (2)	37	27.0	28.43±2.96	55.43±3.42	44.59±9.63
4. gün ve sonrası (3)	50	36.5	25.80±2.60	53.10±4.21	48.86±8.32
F/p			50.559/0.000**a,b,c	63.374/0.000**b,c	4.704/0.011*c

t: Bağımsız örneklem t testi; F: Tek Yönlü Varyans Analizi, a: 1-2, b: 1-3, c: 2-3, * $p < 0.05$, ** $p < 0.001$

Araştırmaya katılan annelerin eğitim durumu ve aile tipi ile ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmezken ($p>0.05$), yaş, ekonomik durum, gebelik planı, doğum şekli, bebeğin sağlık sorunları, yaşayan çocuk sayısı, bebeğin doğum haftası, taburculuk sonrası beslenme şekli ve annelerin bebeklerini ilk gördükleri zaman ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). CDPSÖ puan ortalamaları incelendiğinde, yaşı 36 ve üzeri olanların, ilçe merkezinde yaşayanların, geliri giderine denk olanların, normal doğum yapanların, bebeğinin gestasyon haftası 24-29 hafta arasında olanların, taburculuk sonrası bebeğini anne sütüyle birlikte hazır mama ile de besleyenlerin ve bebeğini doğumdan sonra ikinci gün görenlerin ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). KBAÖ puan ortalamaları incelendiğinde ise, geliri giderinden fazla olanların, sezaryen doğum yapanların, bebeğinin gestasyon haftası 33-37 hafta arasında olanların, taburculuk sonrası bebeğini yalnızca anne sütü ile besleyenlerin ve bebeğini doğum sonrası ilk gün kucağına alanların ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca, yaşı 36 ve

üzeri olanların, geliri giderine denk olanların, planlı olmayan gebelik yaşayanların, bebeğinin gestasyon haftası 24-29 hafta arasında olanların, taburculuk sonrası bebeğini anne sütü ve hazır mama ile besleyenlerin ve bebeğini dördüncü gün ya da daha sonra kucağına alanların MBÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 1).

Araştırmaya katılan annelerin MBÖ puan ortalaması 45.45 ± 10.54 , KBAÖ puan ortalaması 29.27 ± 5.00 ve PSÖ puan ortalaması 47.21 ± 13.11 olarak bulunmuştur. Ayrıca, annelerin %68.6'sının ($n=94$) KBAÖ puan ortalamasının 27 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. KBAÖ puan ortalamaları ile CDPSÖ ve alt boyutları ile MBÖ puan ortalamaları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bu bulgu, annenin kırılğan bebek algısının artmasıyla psikolojik sağlamlık ve maternal bağlanma düzeyinin azaldığını göstermektedir. Diğer yandan, annelerin CDPSÖ ve alt boyutları ile MBÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Bu da annenin psikolojik sağlamlık düzeyi arttıkça maternal bağlanmasının da arttığını ortaya koymaktadır ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		1	2	2.1	2.2	2.3	MBÖ
1. KBAÖ	r	-	-.718	-.710	-.696	-.403	-.205
	p		.000**	.000**	.000**	.000**	.017*
2. CDPSÖ	r		-	.983	.949	.647	.274
	p			.000**	.000**	.000**	.001**
2.1. Azim ve kişisel yetkinlik	r			-	.895	.537	.208
	p				.000**	.000**	.015*
2.2. Negatif olgulara tolerans	r				-	.592	.339
	p					.000**	.000**
2.3. Manevi eğilim	r					-	.337
	p						.000**

r: Pearson korelasyon analizi

* $p<0.05$

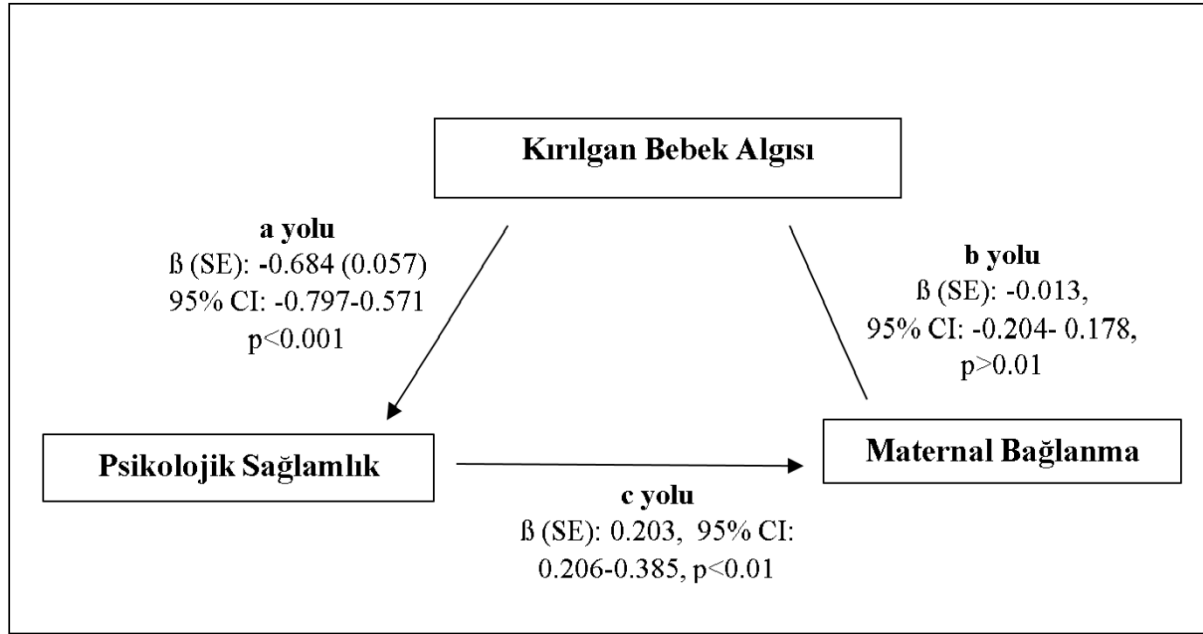
** $p<0.001$

Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, CDPSÖ'nün MBÖ üzerinde istatistiksel yönden anlamlı düzeyde pozitif ve anlamlı bir etkisi varken ($\beta=0.263$, $P<0.05$), KBAÖ'nün direkt anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır ($\beta=-0.28$, $P>0.05$). Ayrıca, CDPSÖ'nün azim ve kişisel yetkinlik ($\beta=-0.503$, $P<0.05$), negatif olgulara tolerans ($\beta=0.642$, $P<0.01$) ve manevi eğilim

($\beta=0.216$, $P<0.05$) alt boyutlarının MBÖ'ye pozitif yönde anlamlı etkilerinin olduğu belirlenmiştir. CDPSÖ ve alt boyutlarının yanı sıra KBAÖ'nün maternal bağlanma üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda, modelin bağımsız değişkenleri bağımlı değişkenin %16.7'sini açıklamaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Annelerin Psikolojik Sağlamlık ve Kırılğan Bebek Algısı Ölçeği Puanlarının Maternal Bağlanma Ölçeği Puanlarına Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Bağımsız değişken	Standardize Edilmemiş		Standardize edilmiş		İç İlişki İstatistikleri		
	B	S. Hata	Beta (β)	T	P	TD	VIF
(Sabit)	1.123	.425		2.643	.009**		
KBAÖ	-.023	.092	-.028	-.249	.804	.477	2.096
CDPSÖ	.203	.092	.263	2.201	.029*	.485	2.061
Azim ve kişisel yetkinlik	.348	.126	-.503	-2.753	.007**	.183	5.456
Negatif olgulara tolerans	.434	.127	.642	3.424	.001**	.174	5.735
Manevi Eğilim	.215	.097	.216	2.227	.028*	.649	1.541

F: 7.824***, R²: .192, Δ R²: 167, Bağımlı değişken: Maternal Bağlanma (*p<0,05 **p<0,01)**Şekil 1. Psikolojik Sağlamlık ve Kırılğan Bebek Algısının Maternal Bağlanma Üzerindeki Etkisi**

Sonuçlar anlamlı doğrudan ve dolaylı ilişkileri göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, kırılğan bebek algısının psikolojik sağlamlık (a yolu) tahmin değişkenini anlamlı düzeyde ve negatif yönde etkilediği belirlenmiştir ($\beta = -0.684$, %95 CI -0.797, -0.571). Bir sonraki aşamada, aracı değişken olan kırılğan bebek algısının (m) (b yolu) ve psikolojik sağlamlık değişkeninin (c yolu), sonuç değişkeni olan maternal bağlanma üzerindeki etkisi incelenmiş ve kırılğan bebek algısının maternal bağlanma üzerinde direkt bir etkisinin bulunmadığını göstermiştir ($\beta = -0.013$, %95 CI -0.204- 0.178, $p > 0.01$). Ancak, psikolojik sağlamlık değişkeninin maternal bağlanma üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir ($\beta = 0.203$, %95 CI 0.206, 0.385, $p < 0.01$) (Tablo 4). Buna göre ilk olarak, daha yüksek kırılğan bebek algısı daha düşük psikolojik sağlamlık ile ilişkiliydi. İkinci olarak,

daha düşük psikolojik ise daha düşük maternal bağlanma ile ilişkiliydi (Şekil 1).

TARTIŞMA

Erken doğum ve yoğun bakım süreci, anneler için yüksek düzeyde stres, belirsizlik ve duygusal yük yaratmaktadır. Bu durum, annelerin psikolojik sağlamlıklarını olumsuz yönde etkileyerek bağlanma sürecinde güçlük yaşamalarına neden olabilmektedir. Literatürde, prematüre doğum sonrası yaşanan kaygı, yetersizlik hissi ve ebeveynlik rolünü yerine getirememe duygularının, annelerde psikolojik dayanıklılığı azalttığı belirtilmektedir (Hamon et al., 2023; Shaw et al., 2023). Bu çalışmada, hastaneden taburcu olan prematüre bebeğe sahip annelerde doğum sonrası psikolojik sağlamlık, kırılğan bebek algısı ve maternal bağlanma düzeyleri

arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Annelerin psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça maternal bağlanma düzeylerinin yükseldiği, bebeği kırılgan algılama eğilimlerinin ise psikolojik sağlamlıklarını olumsuz etkilediği bulunmuştur. Elde edilen bu bulgular, prematüre doğumun annelerde yüksek düzeyde stres ve kaygıya yol açarak annelik rolünü benimsemeyi güçleştirdiğini ve bağlanma sürecini zayıflatabileceğini bildiren önceki araştırmalarla uyumludur (Shaw ve ark., 2023; Silva ve ark., 2020). Hamon ve arkadaşlarının (2023) yaptıkları çalışmada prematüre doğum sonrası yoğun bakım sürecinin annelerde psikolojik kırılganlığı artırdığını ve bu durumun bebeğe yönelik bağlanmayı olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Araştırmamızda gözlemlenen, psikolojik sağlamlığın maternal bağlanmada pozitif bir belirleyici olduğu bulgusu (Şekil 1), Sisto ve ark. (2019) tarafından psikolojik sağlamlığın stresli yaşam olaylarıyla başa çıkmada koruyucu bir faktör olduğu yönündeki literatür bilgisi ile de desteklenmektedir. Bu kapsamda, prematüre doğum sonrası dönemde annelerin psikolojik sağlamlığını desteklemeye yönelik müdahalelerin, sağlıklı anne-bebek bağlanmasını teşvik etmede önemli olduğu düşünülmektedir (Sisto ve ark., 2019).

Erken doğum ve sonrasındaki süreçlerde yaşanan belirsizlikler, hemşirelerin yalnızca fiziksel bakım sağlamakla kalmayıp, annelere psikolojik destek sunarak onların baş etme süreçlerini güçlendirmelerinde de kritik bir rol üstlenmelerine neden olmaktadır (Çelik, 2023). Özellikle bilgilendirme eksikliklerinin yaşandığı ve annelerin bebeklerinin ihtiyaçlarına yeterli düzeyde yanıt veremedikleri durumlarda, başa çıkma becerilerinin zayıfladığı ve annelerin daha savunmasız hale geldiği literatürde ortaya konmuştur (Premji ve ark., 2017; Green ve ark., 2021). Bu durum, annenin psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmekte ve kırılgan bebek algısını artırarak anne-bebek bağlanmasını riske atabilmektedir. Annelerin, bebeklerini kırılgan veya savunmasız olarak algılamaları, psikolojik sağlamlıklarının azalmasına ve güvenli bağlanma süreçlerinin olumsuz etkilenmesine neden olabilecek önemli bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir. Psikolojik sağlamlık, bireylerin olumsuz veya travmatik yaşam deneyimleriyle başa çıkma ve bu süreçlerden olumlu uyum stratejileri geliştirerek çıkabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Gioia ve ark., 2023; Rost ve ark., 2024). Bu bağlamda psikolojik

sağlamlık, yalnızca belirli olaylara yönelik tepki değil, genel bir uyum sağlama süreci olarak değerlendirilmektedir (Noroozi, Gholami ve Mohebbi-Dehnavi, 2020; Sisto ve ark., 2019).

Araştırmaya katılan annelerin ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; maternal bağlanma ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin düşük, bebeklerini kırılgan olarak algılama durumlarının ise yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca annelerin %68.6'sının (n=94) KBA puanlarının 27 ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Prematüre doğum, annelerde başarısızlık hissi, suçluluk, çaresizlik ve yoğun kaygı gibi güçlü duyguların gelişmesine neden olabilmekte, bu da annenin bebeğini daha kırılgan algılamasına ve olumsuz bir duygusal döngüye girmesine zemin hazırlayabilmektedir (Whittingham ve ark., 2014; Lasiuk ve ark., 2013). Annenin bebeğini sürekli olarak kırılgan bir birey olarak algılaması hem kendi ruhsal iyilik halini hem de bebeğin duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek uzun süreli sonuçlar doğurabilir (Trumello ve ark., 2018). Bu nedenle, bir bebeğin sağlıklı bir yetişkin olarak gelişebilmesi için, doğumdan itibaren güvenli, sürekli ve sağlıklı bir anne-bebek ilişkisinin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, annenin kırılgan bebek algısının artmasıyla birlikte psikolojik sağlamlık ve maternal bağlanma düzeylerinde anlamlı bir azalma olduğunu da araştırma sonuçlarında görülmektedir. Diğer yandan, psikolojik sağlamlık düzeyinin artması ile maternal bağlanmanın güçlendiği yönünde pozitif bir ilişki bulunmuştur. İkinci aşamada yapılan regresyon analizlerinde, kırılgan bebek algısının maternal bağlanma üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisinin bulunmadığı, buna karşılık psikolojik sağlamlık değişkeninin maternal bağlanma üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, psikolojik sağlamlığın anne-bebek bağlanmasını doğrudan güçlendiren bir değişken olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, Gioia ve ark. (2023) tarafından bildirilen, psikolojik sağlamlığın stresli yaşam olaylarıyla başa çıkmayı kolaylaştırarak ebeveynlik becerilerini desteklediği yönündeki bulgularla örtüşmektedir (Gioia ve ark., 2023). Aynı şekilde, Rost ve ark. (2024) de psikolojik sağlamlığı yüksek olan annelerin, çocuklarıyla daha güvenli bir bağ geliştirme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur (Rost ve ark., 2024). Öte yandan, çalışmamızda kırılgan bebek algısının maternal bağlanmaya doğrudan etkisinin bulunmaması,

Tallandini ve ark. (2015) tarafından yapılan meta-analiz çalışmasında vurgulanan, kırılabilirlik algısının bağlanma üzerinde dolaylı etkiler yaratabileceği yönündeki bulgularla paralellik göstermektedir. Bu kapsamda, annelerin psikolojik sağlamlığının güçlendirilmesi, doğum sonrası dönemde güvenli ve sağlıklı bir anne-bebek bağlanması geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Aynı zamanda, kırılabilirlik algısına yönelik müdahalelerin, doğrudan bağlanmayı hedeflemekten ziyade, annelerin psikolojik dayanıklılıklarını artırma yönünde yapılandırılması daha etkili olabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, sosyodemografik değişkenlerin psikolojik sağlamlık, kırılabilirlik algısı ve maternal bağlanma düzeyleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlara bakıldığında, gelirini giderinden az olarak ifade eden, doğum haftası 24-29 hafta aralığında olanların, taburculuk sonrası bebeğini yalnızca anne sütü ile besleyen ve bebeğini doğumdan hemen sonra kucağına alan annelerin, geliri giderine denk olan, bebeği 33 ve üzeri hafta aralığında doğan, anne sütü ile birlikte mama ile destekleyen ve doğumdan 2 veya 4 gün sonra bebeğini kucağına alan annelerden ölçek puan ortalamaları incelendiğinde daha dezavantajlı bir durumda olduğu görülmektedir. Bu annelerin bebeğini kırılabilirlik algılama düzeylerinin daha yüksek, maternal bağlanma ve psikolojik sağlamlık puanlarının ise daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Benzer şekilde, Mudiyansele ve ark. (2024) erken doğum yapan ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı koşullarda yaşayan annelerin, bebeklerine karşı güvenli bağlanma geliştirmekte zorlandıklarını ve bu annelerde psikolojik stresin daha yoğun yaşandığını belirtmiştir. Tallandini ve ark. (2015) tarafından gerçekleştirilen meta-analiz çalışmasında da düşük gestasyon haftası ve prematüre doğumun, ebeveynlerin çocuklarını daha kırılabilirlik algılamalarına ve buna bağlı olarak ebeveynlik rollerinde güçlükler yaşamalarına neden olduğu vurgulanmıştır. Henderson ve arkadaşlarının (2016) gerçekleştirdiği bir çalışmada erken doğum yapan kadınların doğumdan sonraki ilk aylarda bebekleri hakkında olumsuz duygular yaşama risklerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarını incelediğimizde, erken doğum yapan annelerin bebeklerini ilk gün kucaklarına almalarının onlardaki kırılabilirlik algısını arttırabileceğini düşündürmüştür. Ayrıca Tucker ve O'Malley (2022) doğum sonrası emzirmenin sorunlarının,

sosyal destek eksikliğiyle birleştiğinde, annenin psikolojik dayanıklılığını olumsuz yönde etkileyebileceğini ve bunun da bağlanma sürecini zayıflatabileceğini ifade etmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, erken doğum, düşük sosyoekonomik düzey ve yetersiz sosyal destek gibi faktörlerin hem annenin ruh sağlığını hem de anne-bebek bağlanmasını olumsuz etkileyebileceği söyleyebiliriz.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlamaları bulunmaktadır. İlk olarak, elde edilen veriler yalnızca 1-4 aylık prematüre bebek sahibi annelerle sınırlı olup tüm dönemlere genellenememektedir. Ayrıca, veriler ölçüm araçlarındaki sorulara verilen kişisel yanıtlar temelinde değerlendirilmiştir.

SONUÇ

Araştırmanın sonuçları, prematüre bebeğe sahip annelerin bebeğini kırılabilirlik algılama sürecinin psikolojik sağlamlık üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ve bu durumun maternal bağlanmayı da olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Antenatal dönemden itibaren riskli gebeliklerin takibine, annelik becerilerini geliştirecek temel eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin planlanması ve uygulanmasına önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Yenidoğan alanında çalışan hemşireler, annelerin bebekleriyle olan iletişimlerini gözlemlemek ve olumsuz durumlarla başa çıkmak için hangi stratejilerin kullanılabileceğini değerlendirmek adına kritik bir konumda yer almaktadır. Ayrıca YYBÜ'ye bağlı faktörlerin anne-bebek bağlanmasını nasıl etkileyebileceğinin farkında olmaları, annelerin prematüre bebek bakım gereksinimlerini öncelikli olarak ele alarak annelik rollerine uyumlarını kolaylaştırmaları gerekmektedir. Bu alanda çalışan hemşireler aile merkezli bakım yaklaşımını benimsemeli ve aileleri cesaretlendirmelidir. Kırılabilirlik algısının önlenmesinde annenin psikolojik olarak güçlendirilmesi çok önemlidir. Annelerin güçlendirilebilmesi için, annenin hastaneye yatışı sürecinde kaygısı ve olumsuz ruh hali, postpartum depresyon semptomlarının izlenmesi, annenin inançlarının değerlendirilmesi ayrı ayrı ele alınmalı ve erken doğum yapan anneler kırılabilirlik algısı ve maternal bağlanma düzeyleri açısından taranmalıdır.

Bununla birlikte özellikle bebeğin hastaneden taburcu olduktan sonra büyüme ve gelişmesi,

annenine ise kırılabilirlik algısı düzenli aralıklarla ve uygun ölçeklerle izlenmelidir. Ayrılma güçlüğü, davranış sorunları, kaygı anksiyete gibi kırılabilir bebek sendromu gelişme riski taşıyan annelerin bebekleri ile bağlanma sorunlarına ve tutumlarına yönelik psikodinamik ve bilişsel davranışçı müdahale programlarına yönlendirilmelidir. Ebeveynlerin çocuklarının kırılabilirliğine ilişkin algılarının nedenlerini daha iyi anlamak, olumsuz ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin uzun vadeli etkilerinden korunmaya katkı sağlayabilir.

Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval

Araştırma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 22.03.2022 ve Karar No:03).

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir-Kavram: S.T., S.Y.Ç.; Tasarım: S.T.; Denetleme/Danışmanlık: S.T., S.Y.Ç.; Analiz ve/veya Yorum: S.Y.Ç.; Kaynak Taraması: S.T., S.Y.Ç.; Makalenin Yazımı: S.T., S.Y.Ç.; Eleştirel İnceleme: S.T., S.Y.Ç.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure

Yazar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Teşekkür / Acknowledgment

Çalışmaya katkı sağlayan ve değerli zamanlarını ayıran tüm annelere teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Abdelhafez, M. A., Ahmed, K. M., Ahmed, N. M., Ismail, M., Daud, M. N. B. M., Ping, N. P. T., ... & Malek, E. H. A. (2023). Psychiatric illness and pregnancy: A literature review. *Heliyon*. doi:10.1016/j.heliyon.2023.e20958
- Akbulut, Ö. (2021). Çok Değişkenli ve Farklı Ölçekli Araştırmalarda Örneklem Büyüklüğünün Tespiti [Determination of Sample Size in Multivariate and Different-Scale Studies]. *Hayvan Bilimi ve Ürünleri Dergisi*, 4(2), 199 – 215. doi:10.51970/jasp.946399
- Akik, B. K., & Batıgün, A. D. (2020). Erken ve zamanında doğumda anne bebek bağlanmasının koruyucu faktörler ve risk faktörleri açısından değerlendirilmesi [Evaluation of mother-infant attachment in terms of protective factors and risk factors in early and term birth]. (Unpublished Doctoral Dissertation) Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Türkiye

- Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76– 82. doi: 10.1002/da.10113
- Çelik, R. (2023). The Role of Nurses in Preparing Mothers of Premature Infants for Discharge and Home Care. *Journal of Education and Research in Nursing*. <https://doi.org/10.14744/jern.2023.22480>.
- Darvishvand, M., Rahebi, S. M., & Khalesi, Z. B. (2018). Factors related to maternal-infant attachment. *Shiraz E-Medical Journal*, 19(12), e80369. doi: 10.5812/semj.80369
- de Waal, N., Boekhorst, M. G., Nyklíček, I., & Pop, V. J. (2023). Maternal-infant bonding and partner support during pregnancy and postpartum: Associations with early child social-emotional development. *Infant Behavior and Development*, 72, 101871. doi: 10.1016/j.infbeh.2023.101871
- Gioia, M.C., Cerasa, A., Muggeo, V. M. R., Tonin, P., Cajiao, J., Aloï, A., Martino, I., Tenuta, F., Costabile, A., & Craig, F. (2023). The relationship between maternal-fetus attachment and perceived parental bonds in pregnant women: Considering a possible mediating role of psychological distress. *Front Psychol*, 16(13), 1095030. <https://doi:10.3389/fpsyg.2022.1095030>.
- Green, J., Fowler, C., Petty, J., & Whiting, L. (2021). The transition home of extremely premature babies: An integrative review. *Journal of Neonatal Nursing*, 27(1), 26–32. doi: 10.1016/j.jnn.2020.09.011
- Greene, M. M., Rossman, B., Meier, P., & Patra, K. (2017). Parental perception of child vulnerability among mothers of very low birth weight infants: Psychological predictors and neurodevelopmental sequelae at 2 years. *Journal of Perinatology*, 37(4), 454-460. doi: 10.1038/jp.2016.197
- Hamon, E., Bourdin, B., & Le Driant, B. (2023). Parental representations after preterm birth: a narrative review. *Frontiers in Psychology*, 14, 1114418. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1114418
- Henderson, J., Carson, C., & Redshaw, M. (2016). Impact of preterm birth on maternal well-being and women's perceptions of their baby: a population-based survey. *BMJ open*, 6(10), e012676. doi: 10.1136/bmjopen-2016-012676
- Hoffenkamp, H. N., Tooten, A., Hall, R. A., Croon, M. A., Braeken, J., Winkel, F. W., ... & van Bakel, H. J. (2012). The impact of premature childbirth on parental bonding. *Evolutionary Psychology*, 10(3), 542-561. doi: 10.1177/147470491201000311

- Karairmak, Ö. (2010). Establishing the psychometric qualities of the Connor–Davidson Resilience Scale (CD-RISC) using exploratory and confirmatory factor analysis in a trauma survivor sample. *Psychiatry research*, 179(3), 350-356. doi: 10.1016/j.psychres.2009.09.012
- Kerruish, N. J., Settle, K., Campbell-Stokes, P., & Taylor, B. J. (2005). Vulnerable Baby Scale: Development and piloting of a questionnaire to measure maternal perceptions of their baby's vulnerability. *Journal of paediatrics and child health*, 41(8), 419-423. doi: 10.1111/j.1440-1754.2005.00658.x
- Lasiuk, G. C., Comeau, T., & Newburn-Cook, C. (2013). Unexpected: An interpretive description of parental traumas associated with preterm birth. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 13(1), 1–14. <https://doi.org/10.1186/1471-2393-13-S1-S13>
- Mazúchová, L., Kelčíková, S., Maskalová, E., Malinovská, N., & Grendár, M. (2021). Mother-infant bonding and its associated factors during postpartum period. *Kontakt*, 23, 126–32. <https://10.32725/kont.2021.018>
- Mudiyansele, S.B., Wanni Arachchige Dona. S., Angeles. M.R., Majmudar, I., Marembo, M., Tan, E.J., Price, A., Watts, J.J., Gold. L., & Abimanyi-Ochom, J.(2024). The impact of maternal health on child's health outcomes during the first five years of child's life in countries with health systems similar to Australia: A systematic review. *PLoS One*, 19(3), e0295295. doi: 10.1371/journal.pone.0295295.
- Müller, M. E. (1994). A questionnaire to measure mother-to-infant attachment. *Journal of Nursing measurement*, 2(2), 129-141. doi: 10.1891/1061-3749.2.2.129
- Noroozi, M., Gholami, M., & Mohebbi-Dehnavi, Z. (2020). The relationship between hope and resilience with promoting maternal attachment to the fetus during pregnancy. *J Educ Health Promot*, 31(9), 54. doi: 10.4103/jehp.jehp_386_19.
- Premji, S. S., Young, M., Rogers, C., & Reilly, S. (2017). Maternal psychological health in the NICU: A meta-synthesis. *Advances in Neonatal Care*, 17(5), 394–403. <https://doi.org/10.1097/ANC.0000000000000422>
- Rocha, N. A. C. F., dos Santos Silva, F. P., Dos Santos, M. M., & Dusing, S. C. (2020). Impact of mother–infant interaction on development during the first year of life: A systematic review. *Journal of Child Health Care*, 24(3), 365-385. doi: 10.1177/1367493519864742
- Rost, K., Ziegenhain, U., Fegert, J. M., Buchheim, A., & Köhler-Dauner, F. (2024). Maternal insecure attachment representation as a long-term risk factor for disrupted mother–child-interaction and child mental health. *BMC psychology*, 12(1), 385. doi: 10.1186/s40359-024-01874-8.
- Shaw, R.J, Givrad, S., Poe, C., Loi, E.C., Hoge, M.K., & Scala, M. (2023). Neurodevelopmental, Mental Health, and Parenting Issues in Preterm Infants. *Children (Basel)*, 10(9), 1565. doi: 10.3390/children10091565.
- Silva, R. M. M. D., Zilly, A., Toninato, A. P. C., Pancieri, L., Furtado, M. C. C., & Mello, D. F. D. (2020). The vulnerabilities of premature children: home and institutional contexts. *Revista brasileira de enfermagem*, 73, e20190218. doi: 10.1590/0034-7167-2019-0218
- Sisto, A., Vicinanza, F., Campanozzi, L.L., Ricci, G., Tartaglini, D., & Tambone, V. (2019). Towards a Transversal Definition of Psychological Resilience: A Literature Review. *Medicina (Kaunas)*, 55(11), 745. doi: 10.3390/medicina55110745.
- Tallandini, M. A., Morsan, V., Gronchi, G., & Macagno, F. (2015). Systematic and meta-analytic review: triggering agents of parental perception of child's vulnerability in instances of preterm birth. *Journal of Pediatric Psychology*, 40(6), 545-553. doi: 10.1093/jpepsy/jsv010
- Trumello, C., Candelori, C., Cofini, M., Cimino, S., Cerniglia, L., Paciello, M., & Babore, A. (2018). Mothers' depression, anxiety, and mental representations after preterm birth: a study during the infant's hospitalization in a neonatal intensive care unit. *Frontiers in public health*, 6, 359. doi: 10.3389/fpubh.2018.00359
- Tucker Z, O'Malley C. Mental Health Benefits of Breastfeeding: A Literature Review.(2022). *Cureus*. (2022).15;14(9):e29199. doi: 10.7759/cureus.29199.
- Urfer, A., Turpin, H., Dimitrova, N., Borghini, A., Plessen, K. J., Morisod Harari, M., & Urban, S. (2021). Consequences of Prematurity on Cortisol Regulation and Adjustment Difficulties: A 9-Year Longitudinal Study. *Children*, 9(1), 9. doi: 10.3390/children9010009
- Wang, L.L., Ma, J.J., Meng, H.H., & Zhou, J. (2021). Mothers' experiences of neonatal intensive care: A systematic review and implications for clinical practice. *World J Clin Cases*, 9(24), 7062-72. doi: 10.12998/wjcc.v9.i24.7062.
- Webb, R., Ayers, S., Bogaerts, A., Jeličić, L., Pawlicka, P., Van Haeken, S., ... & COST action CA18211: DEVoTION team Ayers Susan Bogaerts Annick Xuereb Rita Borg Jeličić Ljiljana Pawlicka Paulina Soares Isabel Sovilj Mirjana Ventura Stef Savona. (2021).

When birth is not as expected: a systematic review of the impact of a mismatch between expectations and experiences. *BMC pregnancy and childbirth*, 21(1), 475. doi: 10.1186/s12884-021-03898-z

Dergisi, 11(3), 188-194. doi: 10.14744/phd.2020.92678.

Whittingham, K., Sanders, M. R., Colditz, P. B., & Boyd, R. N. (2014). Parenting intervention for very preterm infants: A randomized controlled trial. *Pediatrics*, 133(3), 595–603. <https://doi.org/10.1542/peds.2013-3163>

Yavaş Çelik, M., & Cığdem, Z. (2020). Kırılgan bebek algısı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması [Vulnerable Baby Scale: Validity and Reliability Study]. *Psikiyatri Hemşireliği*